

Sándor László: Motetta – novella Dufay *Nuper rosarum flores* szövegkezdetű izoritmikus motettája alapján, mely a firenzei *Santa Maria del Fiore* katedrális felszentelésén hangzott el először 1436. március 25-én, az angyali üdvözlés ünnepén.

Félszegen kopogtat az ajtón: – Mester, elkészültek a kottamások! – kenderrel bekötött csomagot nyújt át. A Mester elveszi és az asztalra teszi. – Mondd fiam, milyen színű tintával írta a másoló a cantus firmust? – Pirossal, Pater! – vágja rá, majd ugyanabban a pillanatban rájön, hogy elszólta magát. Ijedten süti le szemét a földre. – Belenéztl hát! – elégedetten mosolyog, de a fiú nem veszi észre, mert még mindig a padlódeszkákat nézi. – Milyen hangszeren is játszol, fiam? – Harsonán és tengeri trombitán – emeli fel tekintetét, mint aki az ítélet alól szabadult; észreveszi a Mester szemeiben a végtelen bölcsesség derűjét. – A tengeri trombitát hagyhatod a nővérek kolostorában; gyönyörködjenek a hangjában, ha akarnak. Mit is szentelünk ma fiam? – Az új katedrális, Mester! – Nem, fiú, nem a katedrális. Gondolkozz majd a válaszon! Addig is, fogd ezt a két palatáblát és kapard le róla a triplumot és a motetust! Szükség lesz a helyre – kezébe adja a táblákat és int, hogy menjen. Azután mégis utána szól: – Várj! Gyere közelebb! Valami fontosat mondok neked, mielőtt munkához látnál a táblákkal – közel hajol a fiúhoz és a fülébe súgja: – Mindennél előbb volt a Hang. Most mehatsz! – Nézi az asztalon heverő csomagot. Keze feléje nyúl, kibontja. Fekete és piros hangjegyeket lát. A menzúrajelek úgy sorakoznak a sor elején, mint a Törvény kezdőbetűi. Aztán már nem a lapokat látja, hanem köveket, oszlopokat, íveket. Gyertyákat, oltárokat... virágokat. Rózsát aranyból. Tavasz van. A fiúra gondol, aki talán a tanítványa lesz. Most még úgy lopja a Tudást, mint egy tolvaj. Ha látná előre, mi készül, bizonyára nem lenne oly buzgó. Vagy még annál is buzgóbb lenne, de akkor az Isten irgalmazzon lelkének. Egyet kondul a harang. Énekhangokat is hall. Vajon mit csinál most a fiú? Soha többé nem lesz ilyen remek lehetősége, hogy megszerezzen két kidolgozott superiust. Nála a két palatábla. (Tizenketten vannak a hangszeresek, de egyedül ő lopja a hangokat.) Eddig csak a cantust gyakorolhatta, igaz, azt hetekig; agyagtábláról. És éjjel. És a templomban. Csakis a templomban.

Mily rettenetes ez a hely, mily szerelmetesek a Te hajlékaid, Uram! Mindent mérték, szám és súly szerint; csakis neked áll módodban, Uram! Csakis! Karod rettenetes erejével! Ölelj magadhoz; nagy hatalmaddal; ki tudna ellened szegülni, Uram! A tömeg az utcákon tolong. Rettenetes ez a; hatalmad mértéke; karodnak súlya; de Te mindent, mindent; az Ő lelke van rajtam! Liliomok, rózsák, szent Szűz; Nézi a piros tintát. Nézi a lángszínű breviseket és longákat. A Nap-színű cantus firmust. Csodálatos ez; Nézi a kottalapokat. A triplum úgy lengi körül a tenort, mint az iniciálé rajzocskái a Betűt. A motetus úgy burjánzik a cantus körül, mint a kacsok az ág körül. A tömeg úgy hömpölyög a templom körül, mint hangyaboly az állattetem körül. Az utcákon. Az én utaim nem a ti utaitok. Az én Hangom nem a ti hangotok. Kezdetben vala a Hang, és a Hang vala az Istennél és Isten vala a Hang. Rózsa-brevisek. Liliom-longák;

– Mester, a katonák a gyaloghídról pénzt szórnak a nép közé, azok meg úgy ugrálnak utána, mint tyúk a mag után! – Hadd másszanak csak földre süttöt tekintettel! Hamarosan akaratok ellenére lesznek a Mennyország kapujához vonszolva; persze, csak ha beférnek a templomba. Mondd fiú, mikor is szenteltek téged diakónussá? – Mindenszentekkor, Páter. – Mindenszentekkor. Nos, ők ma itt lesznek velünk. – A fiú értetlenül néz. – Lemásoltad az agyagtáblákról a két dallamsort, mielőtt üresre kapartad volna őket? – a fiú arca lángvörösre változik, tudja, hogy nem lett volna szabad. A Mester most már szélesen mosolyog. Mosolya, mint a hajnali Nap ragyogása. A fiú lassan megnyugszik. – A triplumot úgy szerkeszd, mint az iniciálé betűje körül az ornamentikát! A figyelmet ne elvonja a Betűről, hanem ráirányítsa! A triplum létének lángját a cantustól kapja és ennek ő mindig legyen is tudatában! A cantus a hallgató előtt maradjon rejtve! A szöveg érthetősége sem fontos. A cantus olyan világokból származik, melyek számunkra felfoghatatlanok. A küszöbön áll az a kor, mely a triplumot és a motetust fölébe helyezi a szent dallamnak. Gyönyört akar és kielégülést. A zeneszerző a kottapapíron mászik majd négykézláb, hogy édes hangzásokat keressen... Készülnünk kell. A harsonákat vigyék be a templomba, hogy szokják a hideget! Ne feledd, a harsona a cantus hajója. Intézkedj!

Karodnak erejével! Nem egyéb ez, hanem; Mert az egész világ olyan előtted, mint a mérleg mutatója. Kívánczik, sőt emésztődik lelkem; a földön mászik négykézláb. Az én Hangom. Rettenetes! Superius! Altus! Mint földre hulló hajnali harmatcsepp; az Úr tornácai után; nem egyéb az egész világ; emésztődik a lelkem, Uram! Fonj be ölelésedbe; hatalmas karoddal; rettenetes hatalmaddal; csodálatos hatalmaddal; Rózsa-brevisek körül liliom-indák. A nép tolong. Ő nézi a piros hangokat. A Te Piros Hangjaidat, Uram! A küszöbön. Végtelenül hatalmas a Te Templomod; Kifürkészhetetlenek a Te Utaid; szívem és testem ujjongnak az élő Isten felé;

– Láttad a Szentatyát? – Nem, Páter, nem láttam. – Miért nem? Nem mentél a diakónusokkal bámészkodni a városba? – A fiú gondolkodik, hogy mit feleljen, merjen-e felelni egyáltalán. – No, ki vele, nem eszlek meg! Mit csináltál kuncsorgás helyett? – Komponáltam, Páter. – Komponáltál? És mit? – Egy tükörkánont, Mester. – Nocsak! A fiatal sasmadár. És láthatnám? – a fiú boldog mosollyal elrohan. A földi lét a mennyei lét tükörképe. Vajon a fiú tudja ezt? Tükörfordítást írni annyi, mint részt venni a lét e rejtelmes titkában. A templomban most állítják az oltárokat. Az asszonyok vágják a liliomokat. Virágnak Virága.

Mégis könyörölsz mindenen; a veréb is talál házat és a fecske is fészket magának; a rókáknak vagyon barlangjuk; hol talál lelkem nyugodalmat? Rettenetes ez a hely? Nem egyéb ez, hanem; szám, súly és mérték; ahová fiait helyezhesse; az Istennek Háza; a Te oltáraidnál, Királyom, mert módodban áll minden, Uram. Liliom-hangok. Menzúra. Idő. S elnézed az emberek bűneit a bűnbánatért;

Lépteket hall. A fiú jön palatáblával. Milyen mulatságosak ezek a szellemtől fűtött fiatalok. Úgy szomjazzák a dicséretet, mint fáradt vándor a kútvizet. Nézi a táblát. – Ha vége a ceremóniának és kipihented magad, keress egy csöndes szobát, ahol biztosan nem háborgat senki, olvasd végig a Prédikátor könyvét, azután írd meg újra a kánont! – visszaadja a táblát. Szótlanul nézi a távoli

égbolt fényeit. Az anyagi lét szimbólum. Az ember is szimbólum. A tükörfordítás is szimbólum. Vajon elmondta ezt valaki a fiúnak? – Mondd fiam, hány oltárt állítottak a templomban? – Hetet, Mester. – És milyen virággal díszítették azokat? – Liliomokkal. – És milyen színűekkel? – Fehérekkel. – Ez az! Fehérekkel. Na, tudod már, hogy mit szentelünk ma? – a fiú tanácstalan lemondással néz. – Nem számít. Még nem kell tudnod – a fiú vállára helyezi kezét. Mozdulatában annyi a szeretet, mint Napban a sugárzás. – Az Igazság, fiam, csodálatos. Az Igazság rettenetes... Az Igazság végtelen. Gyenge és törékeny vagy még ahhoz, hogy elviseld a találkozást a Végtelennel. Ráér. Amíg ezt nem érted, addig igazi kánont sem tudsz írni. De majd. Eljön az ideje. *És az égnek kapuja; mert szereted mindazt, ami van, semmit sem utálsz abból, amit alkottál. Szereted a Hangokat, melyeket hangoztatsz, s az Időket, melyeket számon tartasz. Boldogok, akik lakoznak a Te házában; az égnek kapuja; liliom-hangok dicsérhetnek téged szüntelen, Az én házam a Te házad; ez a hely; Hol laksz, Uram? Liliom-idők. Rózsa-idők. Ahova Te mész;*

A karzat kőkorlátjánál áll; keze a hideg márványon nyugszik; nézi a templombelsőt; nézi a betóduló tömeget; nézi a; Végtelenül hatalmas a Templom; Végtelenül közel az Isten;